

İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi Kayıplara karşı Komisyon tarafından insanlığa karşı suçlarla ilgili hazırlanan yasa teklifi metnidir. 10 Ocak 2015

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Savaş suçları, soykırım suçları, insanlığa karşı suçlar ve işkence suçları bakımından kanuni sınırların uygulanmayacağına dair kanun tasarısıdır.

1. TCK'nın 2. Kitap, 1. Kısım, 1. Bölüm madde 78'den sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

2. Hangi tarihte işlenmiş olursa olsun aşağıdaki suçlar bakımından zamanaşımı süresi uygulanmaz. Kanuni sınırlamaların uygulanamayacağı suçlar:

A-BM Genel Kurulu'nun 13.02.1946 tarihli ve 3(1) sayılı ile 11.12.1946 tarihli ve 95(1) sayılı kararlarında teyit edilen savaş suçları, özellikle de savaş mağdurlarının korunması için 12.08.1949 tarihli Cenevre Sözleşmelerinde sayılan "ağır ihlaller".

B- İster savaş ister savaş zamanında isterse barış zamanında işlenmiş olsun "insanlığa karşı suçlar": Siyasal, felsefi, ırki veya dini saiklerle herhangi bir sivil nüfusa karşı yaygın veya sistematik olarak bir saldırının parçası olarak işlenen fiiller;

a. Öldürme

b. Toplu Yok etme

c. Köleleştirme

d. Nüfusun sürgün edilmesi veya zorla nakli

e. Uluslar arası hukukun temel kurallarını ihlal ederek hapsedme veya fiziksel özgürlükten başka biçimlerde mahkum etme

f. İşkence

g. Irza geçme, cinsel kölelik, zorla fuhuş, zorla hamile bırakma, zorla kısırlaştırma veya benzer ağırlıkta diğer cinsel şiddet şekilleri

h. Siyasi ırki, ulusal etnik, kültürel, dinsel. Cinsel veya evrensel olarak uluslar arası hukukta kabuledilemez diğer nedenlere dayalı zulüm

ı. Kişilerin zorla kaybedilmesi

i. Apartheid (ırk ayrımcılığı) suçu

j. Kasıtlı olarak ciddi ıstıraplara ya da benselel veya zihinsel veya fiziksel sağlıkta ciddi hasara neden olan benzer nitelikteki diğer insanlık dışı eylemler

k. Silah zoruyla tahliye etme

C- Soykırım Suçu

Ulusal, etnik, ırksal ve dinsel bir grubu kısmen veya tamamen ortadan kaldırmak amacıyla işlenen fiiler;

- a. Gruba mensup olanların öldürülmesi
- b. Grubun mensuplarına ciddi surette bedensel veya zihinsel zarar verilmesi
- c. Grubun bütünüyle veya kısmen, fiziksel varlığını ortadan kaldıracağı hesaplanarak yaşam şartlarını kasten değiştirmek
- d. Grup içinde doğumları engellemek amacıyla tedbirler almak
- e. Gruba mensup çocukları zorla bir başka gruba nakletmek

D- TCK 76, 77, 78. maddelerdeki haller dahil

E- İşkence ve Eziyet Suçları(TCK 94, 95 ve 96. maddeler)

3. Sorumluluk

Bu maddenin yukarıdaki fıkralarında belirtilen suçlardan birinin işlenmesi halinde; bu suçlardan birinin işlenmesine ister başında bulunarak, isterse de refakat ederek katılan veya başkalarını bu suçları işlemeye doğrudan teşvik eden veya sonuç ne ölçüde gerçekleşirse gerçekleşsin bu suçları işlemek üzere onların devlet yetkililerine ve özel şahıslara ve bu suçların işlenmesine hoşgörü gösteren devlet gücünü temsil edenlere bu yasa hükmü uygulanır.

4. Söz konusu yasa hükmü resmi gazetede yayımlandıktan sonra yürürlüğe girer.

GEREKÇE

Soykırım suçları, insanlığa karşı suçlar, savaş suçları ve işkence suçları uluslararası hukukta en ağır suçlar olarak tartışmasız kabul edilir. Bu tür suçların tüm dünya insanlığını, insan onurunu, insanlığın geleceğini hedeflediği tahrip ve tehdit ettiği açıktır. Bu tür suçlar gerek iç barış gerekse dünya barışı açısından da büyük tehdit ve saldırılardır. bu tür suçların yarattığı bireysel ve toplumsal travma kuşaklar boyu sürer.

Toplumsal bellek açısından da bu suçların cezasız kalarak zamanaşımı rizikosunu ile unutulup gitmesinin önlenmesi gerekir.

Soykırım suçlarının, savaş suçlarının, insanlığa karşı suçlarının ve işkence suçlarının etkili bir biçimde cezalandırılmasının, bu tür suçların işlenmesini önlemede, insan haklarının ve özgürlükleri korumada, halklar arasında güven duygusunu teşvik etmede ve işbirliğini geliştirmede ve uluslar arası barış ve güvenliği ilerletmede önemli bir temel faktör olduğu inkar edilmez bir geçektir.

bu nedenlerle diğ er suçlar açısından uygulanan zamanaşımı hükümlerinin; insanlığa karşı suçlara, savaş suçlarına, soykırım suçlarına ve işkence suçlarına da uygulanması gerek kendi kamuoyumuzda çok ciddi kaygı, endişe, güvensizlik yarattığı gibi, dünya kamuoyu da bu uygulamadan insanlık adına halkların barış hakkı adına kaygı ve endişe duymaktadır. Mevzuatımızdaki mevcut uygulama ile bu en ağır suçları işleyenler ve bu suçlardan sorumlu olanlar kovuşturmalardan ve cezalandırılmaktan kurtulmakta, toplumsal vicdan onulmaz yaralar açılmaktadır.

Nitekim bu gerçekleri gören BM Genel Kurulu “savaş suçları ve insanlığa karşı suçların” zamanaşımına uğramazlığı konusunda bir sözleşme imzalamış ve bu sözleşmeyi 26.11.1968’de imzaya açmış ve söz konusu sözleşme 11.11.1970’te yürürlüğe girmiştir.

1974 yılında da benzer bir şekilde Avrupa Konseyi tarafından “İnsanlığa Karşı Suçlarda Ve Savaş Suçlarında Zamanaşımının Uygulanmamasına Dair Avrupa Sözleşmesi” kabul edilmiştir.

Türkiye’nin henüz bu sözleşmelere taraf olmaması büyük mağduriyetlere ve toplumsal travmalara yol açmaktadır.

12 Eylül 1980 Askeri darbe döneminin 400 kuşku ölümünün failleri, sorumluları hala yargı önüne çıkartılmamıştır. 12 Eylül Askeri Darbe döneminin devlet güçleri eliyle işlenen ihlalleri açıkça insanlığa karşı suç kapsamında yaygın ve sistematik bir saldırı planı olarak; faili meçhuller, gözaltında kayıplar, yargısız infazlar, işkenceler, göçe zorlamalar şeklinde sürekli uygulanmıştır. Bu fiiller devlet adına işlenen sivillere yönelik insanlığa karşı suçlardır. Bu suçlar 12 Eylül Darbe sorumlularınca ve dönemin yetkililerince; siyasal, etnik, ırksal saiklerle yapılmıştır. 1990 sonrası yoğun şekilde yaşanan gözaltında kayıplar, faili meçhuller, Roboski katliamı gibi katliamlar, sistematik işkenceler, gözaltındaki tecavüzler de ulusalüstü hukuktaki ve Türk Ceza Yasası’nın 77. maddesinde tanımlı yapıldığı gibi ‘insanlığa karşı suç’ fiilleridir.

Bugüne kadar bu tür suçlardan dolayı yapılan suç duyuruları adli makamlarca 765 sayılı TCK’nın 243/1 ve 450/3 maddeleri kapsamında değerlendirilmekte ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 102/1-3. maddeleri gereği zamanaşımı nedeniyle kovuşturmaya yer olmadığı kararları verilerek neticesiz kalmaktadır. Bu durum yukarıdaki bölümlerde de izah edildiği gibi bireysel ve toplumsal mağduriyeti ve travmayı devam ettirmekte, bu tür suçlara meyilli olanları cesaretlendirmekte ve teşvik etmekte, yönetilenlerin adalete ve yarımlara güvenini sarsmakta, bu tür suçlara karşı mücadele açısından toplumsal belleği zayıflatmakta, yüzleşme yerine unutarak yüzüstüleşmeyi pekiştirmektedir. Bu tür suçlar yukarıda da vurgulandığı gibi siyasi, ırki, etnik vs. saiklerle işlendiğinden halklar arasındaki güven ve barışı da zedelemekte, farklı toplulukların işbirliği ve dayanışma içinde güven ve huzurla yaşamasını da zorlaştırmaktadır. İzah ettiğimiz nedenlerle ulusalüstü insan hakları bağitlarına da uygun olan işbu yasa tasarısını yasalaşmak üzere teklif etmeyi tarihsel ve insani bir görev olarak telaki ediyoruz.